

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A késő barokk templomépület tervezője L. Ch. Sturm volt. Csodálatra méltó a tervező alkotómunkája, amint a templomhajót az előtte álló toronnyal összekötötte egy enyhe ívelésű, homorú falazattal, ezáltal az épület két része teljes egységet alkot. Az oldalhomlokzatokon három-három boltíves ablak alatt négy-négy kisebb, négyzetes ablak látható. A keleti homlokzaton a torony alattihoz hasonló, homokkőből készült, kőkeretes, félköríves ablak látható, szegletkövén a felszentelés éve: 1789. Az ablakok fölött girland-motívumokat láthatunk, könyöklőpárkányuk alatt pedig ablakkötényt látunk. Nagy eleganciát nyújt, hogy a tető eresznála a főhomlokzati íves felületen, illetve a tornyon erőteljes parapet párkány formájában tovább húzódik. A torony két oldalán egy-egy vakablak húzódik, a mellvédek sarkain valóságdíszítéseket látunk, tetejükön kővázakkal. A torony alatti ajtó fölött németül olvashatjuk: „*Én vagyok az ajtó: ha valaki én rajtam megy be, megtartatik és bejár és kijár majd, és legelőt talál*”. Fölötte félköríves üvegablak, majd körablak következik. Az órapárkányos tornyot zsindegyborítású, két párna tagos süveg zárja. A hajó zsindefedését a II. világháborúban történt belövés után, 1946-ban – mivel akkoriban nem lehetett könnyen zsindegyhez jutni – cseréppel pótolták. 1984-ben cserélték vissza zsindegyre. A torony 26 méter magas. A nyugati oldalon a szabálytalan ötszöggel záródik a hajó. Belépve a késő barokk korra jellemző elrendezésű templomtérbe érkezünk. Három oldalról fakarzatok húzódnak, míg a bejárattal szemben a szószékoltár húzódik. A karzat mellvédjét virágstukkók díszítik, árkádjai kosárirvesek. A padok dísziteien, egyszerű kiképzésűek. Miennyezete sík, vakoit fafödém. Ékes szószékoltárát Philipp Neuschwender tervezte. Motívumaiban a templom díszítőmotívumai tükröződnek vissza. Eredeti formájában 2004-ben lett helyreállítva. Az oltárasztal felett Orlai Petrics Soma oltárképe látható, melynek témája: Jézus megáldja a gyermekeket. Érdekessége, hogy a gyermekek alakjában az akkori környékbeli evangélikus lelkészek gyermekeinek arcát örököltette meg. A festmény jellegzetes neoreneszánsz kompozíciójú, mert a rajta megjelenő alakok háromszög mentén rendeződnek. A kép mögött jön oszlopok húzódnak, amelyek az építményt lezáró baldachint tartják. A szószék hangvetőjén a Szentlélek jelképe, a galamb. Az építmény tetején az Istenszem-motívum magasodik. Az apszis bal oldali részén díszes, fából készült lelkészi ülőhelyek láthatók. A belső 23 X 15,5 méteres, magassága 8 méter, 500 ülőhelye van. Orgonája 1796-ból való, és Jozeph Herotnik készítette. Aranyozása 1824-ben készült el, Georg Pummer munkája. 1954-ben Szunyi és Czirmai orgonaépítők átépítették. 2004-ben Sípos István vezetésével újították fel. 2 manuálos, 18 regiszteres, elektromos fújtatóval működik. A megvilágítást hét kisebb és egy nagy csillár biztosítja, amelyeket a Holokauszt után életben maradt zsidóság hálából adományozott az egyháznak, zsinagógájukat ugyanis 1955-ben lebontották, s a csillárok onnan származnak. Három harangja van. A 720 kg-osat Gombos Lajos öntötte 1984-ben Örbottyánban, alaphangja F¹, német felirata: „*Dicsőség a magasságban Istennek*”. A korábbi nagyharang 1984-ben megrepedt a szakszerűtlen elektronosítás miatt. A 236 kg-os harang 1923-ban készült az Ecclesia Harangműveknél, Budapesten, alaphangja C², felirata: „*A szeretet soha el nem fogy, (I.Kor.13,8)*”. A kisharang használaton kívül van, 97 kg-os, F² hangolású, felirata: „*Jézus Krisztus a feltámadás és az élet*”. Öntötte a Budapesti Harangművek 1923-ban. A templom felszentelésekor két harangot szenteltek fel, a 19. század második felében négy új harang érkezett, melyek közül az I. világháborúba elvittek 3-at, s csak a 367 kg-osat hagyták meg. A Második Világháborúban viszont ez a harang került elrekvirálásra.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Mezőberény városa templomépítészeti különlegességgel bír, hiszen a Kossuth téren találjuk az ország egyetlen zsindefedésű evangélikus kőtornyát.

A templom hossza 23 méter, belső magassága 8 méter, szélessége 15,5 méter, a torony magassága 26 méter.

A tornyot változatos kiképzésű sisak fedi, melyhez a példát a német barokk templomok sisakformái adták, melyet az órapárkány íve fokoz.

A torony zsindefedése a fennállása óta mindig állandó, a templomtető zsindefezése 1944 őszén olyan súlyosan károsodott, hogy 1946-ban mivel zsindef beszerzésére nem volt mód nagyméretű cserépre kényszerültek kicserélni.

A nagy súlyt a falak nehezen viselték, az ablakok felett komoly repedések jelentek meg, és lehetőség is volt már zsindef beszerzésére, így 1984-ben ismét stílusához méltó zsindefedést kapott a templomunk.

A templom egyik különlegessége az oltárkép, amit 1854-ben Orlai Petrics Soma festette, aki a magyar történelmi festészet jeles alakja és Mezőberény szülőtte. A festmény témája: Jézus megáldja a gyermekeket. Érdekessége, hogy a művész a gyermekarcokban az akkori lelkészek gyermekeit örökítette meg (Pl. Jeszenszky Emma, a későbbi Koren Pál békéscsabai esperes neje, kinek unokája, Koren Emil budai esperes, mindenkor szeretettel ismerte fel a szép kis arcot!) Az oltárképen három stílus kifejezési módját láthatjuk: a neoreneszánsznak, a barokknak és a neoklasszikusnak, ezért eklektikusnak is mondhatjuk. A festmény a reneszánsz kor jellemző szerkesztő sajátosságát is prezentálja, az ún. háromszög-komponálást.

Orgonáját 1796-ban Jozeph Herotnik pesti mester készítette. A billentyűzet elefántcsontból és ébenfából készült. Az orgona mechanikus szerkezetű. A fafaragásokat a mester készítette, aranyozásukra 1824-ben Georg Pummer pesti aranyozó mestert kérték fel.

1954-ben Szunyi és Czirmai orgonaépítő mesterek végeztek felújítást. Ekkor átépítették és két manuálisra bővítették, valamint elektromos fűjtatására alakították át. Legutóbbi felújítása 2004-ben volt

Mezőberény legértékesebb épülete ez a templom, mely a város új épületei között büszkén hirdeti a régi korok emlékét, a régi Mezőberényt. Háromnemzetiségű település révén ez a német ajkúak temploma. A templom helyi védettség alatt álló egyedi érték. Külső és belső megjelenésével, berendezésével együtt a város kiemelkedő értéke, ezért ajánljuk a Települési értéktárba.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Mezőberény, I. kerületi evangélikus templom - Templom.hu

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

Mezőberény, I. kerületi evangélikus templom - Templom.hu

<http://mezobereny1.lutheran.hu/>